

Nr 380.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om kontroll å överlåtelse av vattenkraft; given Stockholms slott den 15 november 1946.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om kontroll å överlåtelse av vattenkraft.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g
till
L a g
om kontroll å överlåtelse av vattenkraft.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som mot vederlag förvärvar rätt till vattenkraft i strömfall, varur i dess helhet vid ändamålsenlig utbyggnad kan uttagas mer än etthundra turbinhästkrafter, räknat efter normalt oreglerat lågvatten, skall för kontroll av vederlagets skälighet ofördröjligen göra anmälan om förvärvet hos **Konungen**, i den mån Konungen förordnar därom.

I anmälan skall lämnas upplysning om vederlaget för vattenkraften, jämte skola tillhandahållas de handlingar och uppgifter som erfordras för prövning av vederlagets skälighet. Har vid förvärv av fastighet med tillhörande vattenkraft särskilt vederlag för vattenkraften icke bestämts, skall uppgivas, huru stor del av vederlaget i dess helhet som anses belöpa på vattenkraften.

Inkommer ej anmälan, äger Konungen införskaffa erforderliga uppgifter.

2 §.

Finnes vederlaget för vattenkraften eller, då vattenkraft förvärvas jämte annan egendom, det vederlag som prövas belöpa på vattenkraften ej vara skäligt, äger Konungen föreskriva den nedsättning som därav påkallas.

I avbidan på Konungens prövning må utfäst vederlag ej givas eller mottagas.

3 §.

Har Konungen föreskrivit nedsättning av vederlaget, må den som avytttrat vattenkraften frånträda avtalet, såframt han underrättar förvärvaren där- om senast två månader efter erhållen del av beslutet om nedsättning.

4 §.

Vad ovan sagts om rätt till vattenkraft skall äga motsvarande tillämpning å aktie i bolag eller andel i handelsbolag eller förening, vars huvudsakliga tillgång utgöres av rätt till vattenkraft.

5 §.

Konungen äger uppdraga befogenhet varom i 1 § tredje stycket och 2 § sägs åt myndighet som Konungen bestämmer. Har så skett, skall anmälan som avses i 1 § göras hos myndigheten.

6 §.

Den som underlåter att göra anmälan varom i 1 § sägs eller i samband med fullgörande av anmälningsskyldighet lämnar medvetet oriktig uppgift, straffes med dagsböter eller fängelse. Till samma straff dömes den som, när anmälningsplikt föreligger, erlägger eller mottager vederlag innan skäligheten därav prövats eller högre vederlag än som funnits skäligt.

Böter tillfalla kronan.

7 §.

Denna lag äger icke tillämpning å förvärv som sker från eller för kronan eller från konkursbo eller å exekutiv auktion.

8 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1948 eller den tidigare dag Konungen bestämmer. Lagen skall äga tillämpning jämväl å förvärv som skett före lagens ikraftträdande men efter den 15 november 1946. Med avseende å förvärv som skett å sådan tid att lagen är tillämplig å förvärvet skall vad i lagen stadgas gälla även efter den 30 juni 1948.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 november 1946.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och finansdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *provisorisk priskontroll å överlåtelse av vattenkraft*.

Föredraganden anför följande.

År 1945 infördes vissa bestämmelser i vattenlagen i syfte att hindra den som innehade strömfallet att, när dess utbyggande blev aktuellt, motsätta sig detta eller tilltvinga sig en oskälig ersättning. Syftet var sålunda bl. a. att möjliggöra en viss priskontroll på vattenkraften. Det har emellertid visat sig att lagändringen icke varit tillfyllest för att hindra en uppenbart oskälig prissättning. Då det självfallet är ett allmänt intresse att motverka sådana företeelser, anhåller jag att få upptaga frågan om de åtgärder som därav påkallas.

Gällande bestämmelser om rätten till vatten återfinnas i vattenlagen den 28 juni 1918. Denna bygger liksom äldre lag på principen att rätten till vatten är förenad med äganderätten till den grund, varå vattnet finnes. Rätten att tillgodogöra sig vattnet som drivkraft tillkommer alltså principiellt grundens ägare. I vattenlagen har vattenkraftintresset tillgodosetts genom betydande befogenheter att för genomförande av ett kraftföretag göra intrång i annans rätt. Å andra sidan ha på grund av de allmänna intressen som äro förbundna med vattenkraftens användning vissa inskränkningar stadgats i strömfallsägarens förfoganderätt över vattenkraften.

En följd av strömfallsägarens rådighet över vattnet är, att han själv äger frihet att bestämma, om och när han önskar utbygga fallet. Han kan också avgöra, i vilken omfattning han anser lämpligt att tillgodogöra sig vattenkraften. Obligatorisk förprovning är emellertid i vidsträckt omfattning föreskriven, när det gäller frågan om vattenbyggnads tillåtlighet och sättet för dess utförande.

För den händelse rätten till ett strömfallet är fördelad på olika händer, innehåller vattenlagen bestämmelser som innebära att den som har rätt till större delen eller ena sidan av strömfallet kan framtvunga att utbyggnad kommer till stånd. Bestämmelser om en dylik initiativrätt äro givna i 2 kap. 5—7 §§. Enligt den inledningsvis omnämnda år 1945 genomförda lagstiftningen kan emellertid initiativrätt till utbyggnad under vissa förutsättningar tillerkännas även annan än delägare. De huvudsakliga stadgandena härom äro givna i 1 kap. 14 § i dess lydelse enligt lag den 20 april 1945.

Enligt detta lagrum gäller, att om det från allmän synpunkt finnes erforderligt för planmässigt utnyttjande av tillgänglig vattenkraft att visst strömfallet utbygges och det ej kan antagas att den som råder över vattenkraften själv kommer att utan avsevärt dröjsmål utbygga fallet, vattenkraften i stället må tillgodogöras av kronan, kommun eller annan, som är beredd att utan uppskov utbygga fallet. Förordnande om dylik expropriationsrätt meddelas av Kungl. Maj:t, som äger att i samband därmed föreskriva de villkor med avseende å strömfallets utnyttjande som från allmän synpunkt finnas erforderliga. Expropriationsrätten förverkas, om icke exproprianten inom ett år från det förordnandet meddelades hos vattendomstolen sökt tillstånd till strömfallets utbyggande eller om ansökan om sådant tillstånd avslås. Detsamma gäller, om strömfallet icke utbygges inom tid som vattendomstolen bestämmer. Gottgörelse för vattenkraft som tages i anspråk med stöd av Kungl. Maj:ts förordnande skall i regel utgå i form av ersättningskraft i den mån fastighet till vilken vattenkraften hört kan anses ha behov av kraft. Motsvarande gäller, om vattenkraften varit avsedd för viss anläggning eller ort för vilken kraften är erforderlig. I den mån ersättning icke lämnas genom kraftöverföring skall den gäldas i penningar. Ersättningsfrågan prövas av vattendomstolen.

Den expropriationsrätt för vilken nu redogjorts tillkom i syfte att motverka vissa tendenser att spekulera i vattenkraft som framkommit. Genom införande av en tvångsrätt, enligt vilken vattenkraftens ägare kunde fråntagas sin initiativrätt i fråga om kraftens tillgodogörande, avsåg man, som jag förut antytt, att utesluta möjligheten att erhålla ett överpris för vattenkraft som står i tur att tagas i anspråk och på så sätt beskära utsikterna att med framgång spekulera i vattenkraft. Beträffande de synpunkter i övrigt som lågo till grund för lagstiftningen får jag hänvisa till förarbetena.¹

Till grund för förslaget om införande av en dylik expropriationsrätt låg ett av särskilda sakkunniga inom justitiedepartementet avgivet betänkande angående åtgärder mot spekulation i vattenkraft (SOU 1943: 14). Vid den av de sakkunniga verkställda utredningen undersöktes även, om vid sidan av den förordade expropriationsrätten ytterligare åtgärder borde vidtagas för att hindra spekulation i vattenkraft. Därvid övervägde de sakkunniga särskilda villkor, utöver nu gällande, för strömfallsägares rätt att utbygga sitt fall; förbud att utan särskilt tillstånd förvärva vattenkraft; införande av rätt att övertaga förvärv av vattenkraft; begränsning av möjligheterna att över-

¹ Proposition 44, 1945 och andra lagutskottets utlåtande 22/1945.

föra elektrisk kraft; eller skärpt kontroll över krafttaxorna. De sakkunniga funno emellertid bestämmelser i sådan riktning icke lämpligen böra införas eller ock icke vara motiverade av syftet att motverka spekulation. Beträffande de av de sakkunniga till stöd för denna ståndpunkt anförda skälen må hänvisas till betänkandet (s. 58—62). Som en ytterligare åtgärd undersökte de sakkunniga möjligheten att genomföra en skärpning av reglerna om beskattning av realisationsvinst med avseende å vattenkraft. De sakkunniga ansågo, att på denna väg utan vidlyftiga åtgärder kunde uppnås en icke obetydlig verkan samt föreslogo fördenskull vissa ändringar i kommunalskattelagen.

Enligt 35 § kommunalskattelagen räknas till intäkt av tillfällig förvärvs-verksamhet vinst å icke yrkesmässig avyttring av fast eller lös egendom (realisationsvinst). Förutsättning för att vinsten skall betraktas såsom inkomst är, att egendomen förvärvats genom köp, byte eller därmed jämförligt fång. Vidare skall egendomen ha varit i den skattskyldiges ägo, om det är fastighet, under mindre än tio år och eljest under mindre än fem år. De sakkunniga föreslogo, att nämnda tidrymd i fråga om strömfall eller rättighet till vattenkraft utsträcktes till trettio år. Som motivering härtill framhölls, att förvärv och avyttring av vattenkraft oftare än förhållandet vore med annan fast egendom kunde ha spekulativt syfte, även om ganska lång tid förflutit mellan förvärvet och avyttringen. Vidare föreslogo de sakkunniga införande av en uttrycklig bestämmelse av innebörd, att ersättning för vattenkraft i form av frikraft skall anses som beskattningsbart vederlag likaväl som ersättning i pengar.

Vid föredragning i statsrådet den 15 december 1944, då förslag framlades om införande av förutnämnda expropriationsrätt i syfte att motverka spekulation i vattenkraft, framhöll min företrädare i ämbetet, statsrådet Bergquist, att spørsmålet om skärpta regler rörande beskattning av realisationsvinst vid avyttring av vattenkraft icke för det dåvarande borde upptagas till prövning. Därmed borde enligt hans mening anstå till dess en mera allmän översyn av realisationsvinstbeskattningen verkställdes. Vad angår övriga av de sakkunniga till prövning upptagna förslag till åtgärder mot spekulation i vattenkraft ansåg föredragande departementschefen i likhet med de sakkunniga, att dessa icke lämpligen borde genomföras.

I detta sammanhang torde jag få nämna, att Kungl. Maj:t i brev till vattenfallsstyrelsen den 17 maj 1946 berört frågan om spekulation i vattenkraft. I brevet uttalas sålunda, att styrelsen vid prövning av ansökningar om transitering av kraft å det statliga stamlinjenätet särskilt borde beakta angelägenheten av att prisuppdrivande eller med en planmässig kraftförsörjning icke förenliga köp av outbyggda vattenfall motverkades. Där tvekan kunde råda, huruvida transitering borde medgivas, skulle frågan underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Departements-
chefen

På senare tid ha strömfall eller andelar däri, särskilt inom vissa delar av Norrland, förvärvats av personer eller företag, vilka icke haft för avsikt att

själva tillgodogöra sig vattenkraften utan spekulerat i en kommande prisstegring. Den av förutnämnda sakkunniga verkställda utredningen bestyrkte att en sådan spekulation ägde rum. Utredningen gav emellertid därjämte vid handen, att en betydande kvantitet vattenkraft redan fanns på fasta händer. Enligt en av de sakkunniga med ledning av förhållandena år 1942 verkställd överslagsberäkning motsvarade den kvantitet outbyggd men utbyggnadsvärd vattenkraft som då innehades av kronan eller eljest funnes på fasta händer åtminstone 75 procent av all sådan kraft. Av återstoden av den outbyggda men utbyggnadsvärda kraften antogs omkring 5 procent eller något mera finnas på spekulativa händer. Den senare andelen ansågs av de sakkunniga till största delen utgöras av sådan vattenkraft, som står på gränsen mellan högvärdig och lågvärdig. Någon närmare utredning i vad mån läget efter år 1942 ändrats föreligger icke. Man torde emellertid med ledning av vissa kända förhållanden kunna utgå från att nämnda siffror icke undergått några mera betydande förändringar sedan nyssnämnda beräkning verkställdes.

Tydligt är, att den stora del av den outbyggda kraften som finnes på fasta händer utgör ett hinder för en mera omfattande spekulation i vattenkraft. Särskilt statens andel torde här vara av betydelse. Å andra sidan innebär den omständigheten att en så betydande del av vattenkraften är borta ur marknaden vissa möjligheter att spekulera i höga priser för den återstående delen av den outbyggda vattenkraften. Möjligheten att bereda sig vinster genom spekulation i vattenkraft bör alltså icke underskattas. Härtill kommer, att olägenheterna av att vattenkraft innehaves i spekulationssyfte bliva mera betydande i den mån utbyggnaden fortskrider. Väl kan sägas att kostnaden för naturkraften utgör endast en ganska liten del av den sammanlagda kostnaden för elektrisk kraft. Att priserna på råkraften genom spekulation pressas i höjden är dock osunt och medverkar självfallet i sin mån till en prisstegring även för den elektriska kraft som produceras. Efter de ändringar som genomfördes vid 1945 års riksdag gäller, att om det finnes erforderligt för planmässigt utnyttjande av tillgänglig vattenkraft att visst strömfall utbygges och det ej kan antagas att den som råder över vattenkraften själv kommer att utan avsevärt dröjsmål utbygga fallet, vattenkraften i stället må tillgodogöras av kronan, kommun eller annan som är beredd att utan uppskov utbygga fallet. Med denna tvångsrätt åsyftas att såvitt möjligt hindra att ett från allmän synpunkt rationellt utnyttjande av våra vattentillgångar försvåras till följd av spekulation. Vidare avsåg man, att expropriationsrätten skulle utesluta möjligheten att erhålla ett överpris för vattenkraft som står i tur att utbyggas, varigenom själva grunden för spekulation i vattenkraft skulle rubbas och möjligheten att med framgång spekulera i vattenkraft beskäras. Såsom förut nämnts föreligger numera också en möjlighet att öva kontroll å transitering av elektrisk kraft.

Erfarenheten har visat att priserna på naturkraften likväl fortsatt att stiga. I ett på senaste tid aktuellt fall ha vid förhandlingar rörande förvärv av vattenkraft ifrågasatts priser som tidigare knappast syntes tänkbara. Anled-

ningen härtill torde främst vara, att vattenkraftproducenter, trots den förefintliga expropriationsmöjligheten, ansett det med sina intressen förenligt att i god tid förvärva vattenkraft på lång sikt för att möjliggöra en ökad produktion framdeles. Och i en sådan situation finnes icke någon rätt till tvångsförvärv utan denna gäller som förut nämnts endast då en utbyggnad är aktuell. En rätt hård konkurrens torde för närvarande råda mellan olika kraftproducenter med avseende å förvärv av vattenkraft för kommande behov. Det är tydligt, att i denna konkurrens yppas möjligheter för dem som förvärvat vattenkraft i spekulationssyfte att uttaga höga priser.

Vill man effektivt hindra spekulationsvinster i samband med överlåtelse av vattenkraft måste ytterligare åtgärder vidtagas. Problemet är emellertid icke lätt att lösa. Den av 1943 års utredning föreslagna utvägen att komplettera expropriationsrätten med skärpta regler om beskattning av realisationsvinst vid avyttring av vattenkraft skulle antagligen verka dämpande på spekulations-tendenserna. För närvarande torde det emellertid knappast vara lämpligt att tillskapa särregler på detta område, då en mera allmän översyn av realisationsvinstbeskattningen kan väntas komma till stånd inom den närmaste framtiden. Jag är icke nu beredd att taga slutlig ståndpunkt till frågan om sättet för spekulationsförhindrande. En tillfredsställande lösning av frågan kan måhända icke vinnas på annat sätt än genom att tillerkänna det allmänna mera vidsträckt möjlighet att kontrollera och ingripa på kraftproduktionens område överhuvud taget. Den förefintliga spekulationsen i vattenkraft kan alltså sägas aktualisera frågan, huru de betydande allmänna intressen som äro knutna till våra ännu outnyttjade vattenkrafttillgångar böra tillvaratagas i fortsättningen.

Denna fråga är tydligen så vittutseende att den icke kan avgöras utan närmare utredning. I avbidan därå torde emellertid provisoriska åtgärder böra övervägas.

Då det gäller att göra ett provisoriskt ingripande mot oskälig prisstegring på vattenkraft, ligger det nära till hands att vinna syftet genom en lagstiftning, som ger Kungl. Maj:t möjlighet att i varje särskilt fall pröva om vederlaget för vattenkraften är skäligt. Härigenom skulle ju Kungl. Maj:t få möjlighet att hindra avyttring av vattenkraft till oskäligt pris, varigenom ett verkamt medel mot de osunda spekulations-tendenser som framkommit skulle skapas. Vissa olägenheter äro självfallet förenade med en dylik kontroll-lagstiftning men, om dess giltighet begränsas till viss kortare tid, torde nackdelarna icke böra vara avgörande.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om kontroll å överlåtelse av vattenkraft*.

I 1 § av lagförslaget har — i syfte att bereda Kungl. Maj:t tillfälle att pröva frågan om skäligheten av vederlag för avyttrad vattenkraft — föreskrivits, att förvärv av vattenkraft ofördröjligen skall anmälas till Kungl. Maj:t. För lagstiftningens syfte torde det ej vara erforderligt att Kungl. Maj:t prövar vederlagets skälighet när förvärvet avser vattenkraft i mindre

strömfall. Av denna anledning har undantag gjorts för strömfall, varur i dess helhet vid ändamålsenlig utbyggnad icke kan uttagas mer än etthundra turbinhästkrafter, räknat efter normalt oregrerat lågvatten. Det kan även övervägas att begränsa lagstiftningen till Norrland, där frågan om kontroll å prissättningen är aktuell. Emellertid torde det ej vara lämpligt att i lagen avhända sig möjligheten att förordna om priskontroll även i andra delar av landet. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma var lagen skall tillämpas. Närmast komma därvid vattendragen i mellersta Norrland i fråga.

I ett andra stycke av 1 § ha givits närmare föreskrifter rörande de uppgifter som skola lämnas vid anmälningsskyldighetens fullgörande.

Rätt till vattenkraft kan medfölja vid vanligt köp av den fastighet till vilken vattenkraften hör. Denna form för förvärfv av vattenrätt torde emellertid vara mindre vanlig, då det gäller vattenkraft av större betydenhet. Ett ofta anlitat tillvägagångssätt har däremot varit att överlåta en strandremsa utefter fallsträckan och att vid sådan överlåtelse lägga vattenrätten till det sålda området. Sistnämnda område har därefter jämte vattenrätten skilts från stamfastigheten genom avstyckning. Den föreslagna lagstiftningen är avsedd att äga tillämpning så snart som vattenkraft på ett eller annat sätt förvärfvas mot vederlag. Ofta användes, i stället för överlåtelse av strömfall eller del däri med äganderätt, upplåtelse med servitutsrätt. Den rätt till vattenkraft som tillkommer viss fastighet flyttas genom servitutsavtalet till en annan fastighet. Även då rätt till vattenkraft övergår på detta sätt har lagstiftningen ansetts böra äga tillämpning.

Om anmälan ej sker, bör Kungl. Maj:t kunna på lämpligt sätt infordra de uppgifter som erfordras.

2 § i lagförslaget innehåller huvudbestämmelsen om Kungl. Maj:ts prövningsrätt i fråga om vederlagets skälighet. Om Kungl. Maj:t finner detta ej vara skäligt, äger Kungl. Maj:t enligt lagrummet föreskriva den nedsättning av vederlaget som finnes påkallad. Tydligt är att det ofta måste möta stora svårigheter att verkställa en sådan prövning efter objektiva normer. Särskilt då ersättningen helt eller delvis skall utgå i form av frikraft eller kraftleverans mot visst pris kan avgörandet vara synnerligen vanskligt. Ledning torde dock kunna hämtas av den av vattenfallsstyrelsen tillämpade prispolitiken samt av vattendomstolarnas avgöranden vid tvångsförvärfv av vattenkraft.

I avbidan på Kungl. Maj:ts prövning bör tydligen utfäst vederlag icke få givas eller mottagas. Föreskrift härom har meddelats i andra stycket av 2 §.

Det torde möta vissa principiella betänkligheter att på sätt föreslagits medgiva myndighet rätt att ändra de mellan kontrahenterna avtalade villkoren. I regel torde emellertid, om förslaget genomföres, parterna komma överens om att avtalets giltighet skall vara beroende av Kungl. Maj:ts godkännande av vederlaget. Hinder torde ej heller möta, att parterna på förhand förskaffa sig preliminärt besked rörande frågan om vederlagets skälighet. Under så-

dana förhållanden synas betänkligheterna vara av mera teoretisk än praktisk art. Emellertid torde man icke helt kunna bortse från att det emellanåt skulle vara obilligt att låta den som avyttrat vattenkraft till visst pris vara bunden av ändrade bestämmelser på denna punkt. Med hänsyn härtill har föreslagits, att om Kungl. Maj:t ändrat avtalsvillkoren, han äger fråntåta avtalet, såframt han inom två månader efter erhållen del av Kungl. Maj:ts beslut gör sin rätt härtill gällande.

För att motverka ett kringgående av lagen har såsom 4 § upptagits bestämmelse om att vad som gäller om rätt till vattenkraft skall äga motsvarande tillämpning å aktie i bolag eller andel i handelsbolag eller förening, vars huvudsakliga tillgång utgöres av rätt till vattenkraft.

Det kan tänkas bliva lämpligt att Kungl. Maj:ts prövningsrätt delegeras till någon statlig myndighet, t. ex. kommerskollegium eller priskontrollnämnden. Möjlighet härtill har beretts genom bestämmelse i 5 §.

Av det föregående framgår, att lagstiftningen icke är konstruerad så att prövning av vederlagets skälighet är en förutsättning för avtalets giltighet parterna emellan. Med hänsyn härtill synes det nödvändigt att genom straffhot säkerställa att avtal om överlåtelse av vattenkraft verkligen komma under bedömande. I 6 § av lagförslaget har därför stadgats straff för den som underlåter att behörigen tullgöra föreskriven anmälningsskyldighet. För att hindra parterna att kringgå lagstiftningen har även meddelats straffbestämmelse för det fall att någon erlägger eller mottager vederlag innan dess skälighet prövats eller högre vederlag än som funnits skäligt.

Utän särskild bestämmelse torde vara tydligt, att om högre vederlag erlagts än som godkännes, den som erlagt detsamma äger att återkräva vad som utgivits för mycket.

Då kronans förvärv av vattenkraft i annan ordning bli underställda Kungl. Maj:ts prövning, har lagstiftningen ansetts icke böra äga avseende å dylika förvärv. Detsamma torde böra gälla, om kronan undantagsvis skulle överlåta rätt till vattenkraft. Då förvärv sker från konkursbo eller å exekutiv auktion, bör vidare med hänsyn till inteckningshavares och andra borgenärens intresse lagstiftningen icke äga tillämpning. Denna begränsning kan visserligen öppna en möjlighet till kringgående av lagen men risken torde icke vara så betydande. Bestämmelser i nu nämnda hänseenden ha upptagits i 7 §.

Under 8 § har upptagits stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att meddela tillämpningsföreskrifter till lagen.

Såsom förut nämnts bör den föreslagna lagstiftningen vara av provisorisk karaktär. I avbidan på att frågan om åtgärder mot spekulation i vattenkraft och därmed sammanhängande spörsmål erhålla en definitiv lösning torde tiden för lagstiftningens giltighet böra begränsas till den 1 juli 1948 eller den tidigare dag Konungen bestämmer.

Lagen torde böra gälla även överlåtelser och upplåtelser som ägt rum efter den 15 november 1946, då jag beräknar att kunna anmäla frågan om proposition i ämnet.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över det upprättade förslaget till *lag om kontroll å överlåtelse av vattenkraft*, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 15 november 1946.

Närvarande:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 november 1946, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om kontroll å överlåtelse av vattenkraft*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn S. Edling.

Förslaget föranledde följande yttrande av *lagrådet*.

Den i övergångsbestämmelserna intagna föreskriften, att lagen skall äga tillämpning jämväl å förvärv som skett före lagens ikraftträdande men efter den 15 november 1946, kan icke tillstyrkas. Förutom att principiella betänkligheter alltid måste möta mot ett stadgande av denna art må framhållas, att den föreslagna bestämmelsen icke skulle bliva effektiv, i det att, om i visst fall betalning för överlåten vattenkraft redan erlagts vid tiden för lagens ikraftträdande, en nedsättning av vederlaget icke kan genomföras mot kontrahenternas vilja. Härtill kommer att om i sådant fall nedsättning sker svårigheter kunna uppstå för en säljare, som redan disponerat över likviden, att återbetala viss del av denna.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 november 1946.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, QUENSEL, DANIELSON, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och finansdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det till lagrådet den 8 november 1946 remitterade förslaget till *lag om kontroll å överlåtelse av vattenkraft*.

Föredraganden anför följande.

Lagrådet har lämnat förslaget utan annan erinran än att lagrådet hemställt om sådan ändring av slutbestämmelserna, att lagen icke får tillämpning å förvärv som skett före lagens ikraftträdande men efter den 15 november 1946. Enligt min mening är det emellertid av värde, att icke under tiden för lagförslagets behandling i riksdagen träffas avtal om överlåtelse av vattenkraft till priser som icke kunna kontrolleras. Några större principiella betänkligheter torde ej möta mot att låta lagstiftningen gälla avtal som ingås efter det lagförslaget blivit känt. Väl kan det tänkas att vederlag som blivit utfäst i sådant avtal erlagges redan före lagens formella ikraftträdande och att parterna låta därvid förbliva. Denna olägenhet torde emellertid betyda mindre. Med hänsyn härtill har jag icke funnit skäl att frångå det remitterade förslaget på denna punkt.

Föredraganden hemställer, att lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Leffler.